

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Scheldekaai (Kluisbergen, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2022A300
Januari 2022

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2022

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Programma van maatregelen.....	6
1.1	Administratieve gegevens	6
1.2	Synthese	8
1.3	Gemotiveerd advies.....	9
1.4	Conclusie	9
2	Bibliografie.....	10

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....7

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek. 6

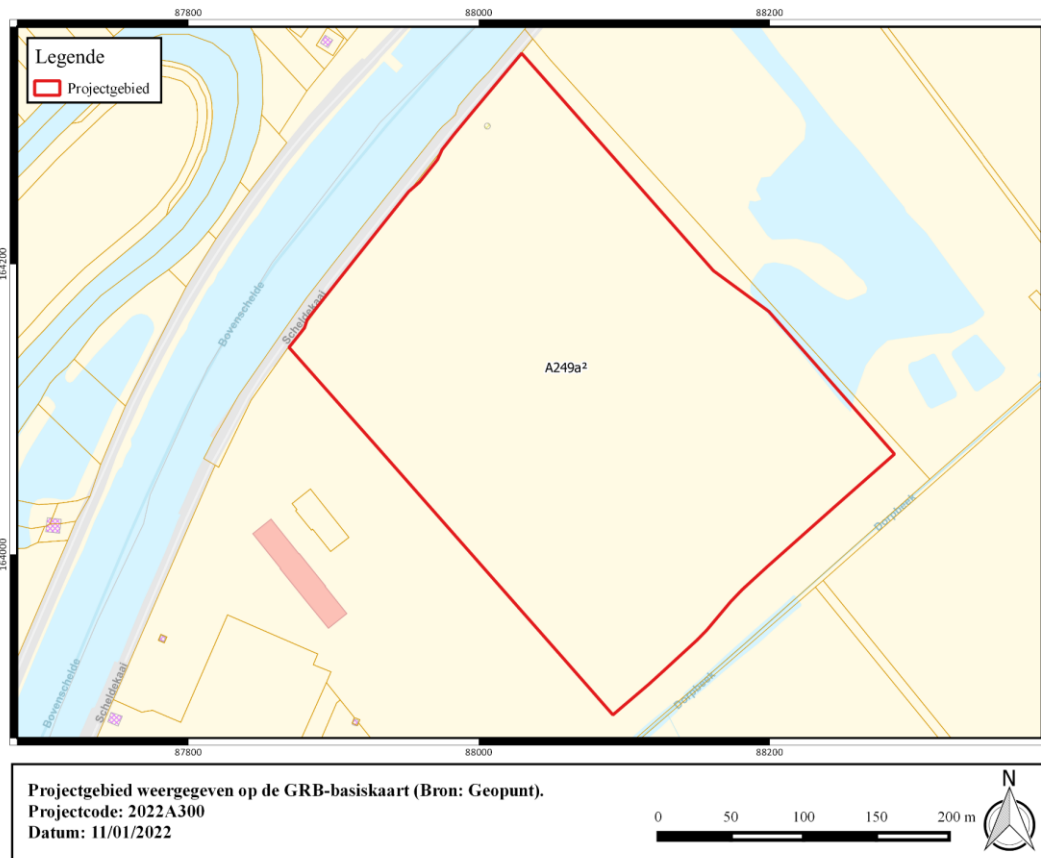

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
b) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Ruben Willaert NV Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
c) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Kluisbergen
	Deelgemeente	Ruien
	Postcode	9690
	Adres	Herpelgem 9690 Kluisbergen
	Toponiem	Scheldekaai
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 87682$ $Y_{\min} = 163873$ $X_{\max} = 88387$ $Y_{\max} = 164363$
d) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Ruien, Afdeling 1, Sectie A, nr. 249a ² Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

1.2 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Scheldekaai te Ruien, deelgemeente van Kluisbergen. Het plangebied is ca. 9,24 ha groot. Er worden nieuwe fabriekshallen gerealiseerd met bijhorende infrastructuur die rusten op paalfunderingen. Het terrein werd recent opgevoerd. Op heden is het terrein braakliggend. Ter hoogte van het onderzoeksgebied werden reeds meerdere archeologienota's opgemaakt. Naar aanleiding van een wijziging van de geplande werken is een nieuwe archeologienota noodzakelijk.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen in de Scheldevallei. Op de Quartairgeologische kaart is te zien dat het terrein gelegen is in de stroomvlakte van de Schelde. Ten zuiden van het plangebied bevindt zich een getuigenheuvel waar o.a. de Kwaremont deel van uitmaakt. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van Holocene fluviaatiele afzettingen die rusten op de Pleistocene sequentie. De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied geen informatie weer over het sediment. Het terrein staat gekarteerd als 'bebouwd'. De bodem rondom het plangebied bestaat uit hydromorfe klei, ook zijn verschillende polygonen 'opgehoogde gronden' gekarteerd. Booronderzoeken op belendende percelen hebben aangetoond dat zich op aanzienlijke diepte veen kan bevinden. Op basis van de reeds uitgevoerde werken en bodemonderzoeken kan eveneens aangetoond worden dat het terrein opgehoogd is met gemiddeld 2 m ten opzichte van het oorspronkelijke maaiveld.

Cartografische bronnen reflecteren een landelijk karakter van het plangebied en de omgeving. Op de Ferrariskaart is het hele gebied langs de Schelde ingetekend als een complex van natte weidegronden. Buiten dit meersgebied zijn de terreinen in gebruik als akker, binnen de contouren van het plangebied of in direct nabijheid is geen bebouwing afgebeeld. Gelet de natte situatie was het terrein in het verleden vermoedelijk niet echt geschikt voor permanente bewoning of akkerbouw. Uiteraard kunnen subsistentie-activiteiten niet uitgesloten worden. De orthofotosequentie geeft een evolutie weer binnen de contouren van het plangebied. Op het terrein was eens de infrastructuur van de thermische steenkoolcentrale van Ruien gevestigd. Deze infrastructuur wordt in 1958 gebouwd en in de daaropvolgende decennia stelselmatig uitgebreid. Op het luchtbeeld van begin de jaren '70 is het grootste deel van het plangebied reeds verhard en bebouwd. In het zuiden van het onderzoeksgebied is te zien dat de koeltoren wordt gebouwd. Op het luchtbeeld van de jaren '80 is te zien hoe langs de oostelijke rand van het terrein een kolenopslag is ingericht. Direct ten oosten hiervan is een groot koelbekken uitgegraven. Op het luchtbeeld van 2017 is te zien hoe deze opslag reeds is geruimd en een deel van de infrastructuur reeds is gesloopt. Op het jongste luchtbeeld is te zien dat de vergunde ophogingswerken zijn uitgevoerd en het terrein braak ligt. Ook het koelbekken ten oosten van het onderzoeksgebied is reeds opgevuld. De impact van de realisatie en sloop van de oude centrale zijn vooralsnog ongekend. Redelijkerwijs kan aangenomen worden dat het bodemarchief ten dele is gefragmenteerd.

Op het plangebied zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In de ruime omgeving zijn aanwijzingen voor doorlopende menselijke aanwezigheid vanaf het mesolithicum. Ten noordoosten van het plangebied, aan de overzijde van de Schelde, werden bij verschillende onderzoekscampagnes in het kader van de verbreding en vernieuwing van de plaatselijke stuw op de Schelde, materiële resten van menselijke aanwezigheid vanaf het mesolithicum en bewoning vanaf het neolithicum tot in de middeleeuwen waargenomen. Naast resten van bewoning werden ook sporen van crematie en begraving in de Romeinse tijd en begraving in de vroege middeleeuwen onderzocht (CAI 70627, CAI 70895, CAI 71116 & CAI 165481). Resten in het alluvium werden in hoofdzaak aangetroffen in een veenlaag, die zich op enige diepte onder jongere kleiafzettingen bevindt en mede verantwoordelijk is voor een relatief goede bewaring van organische resten. Op circa 1 km ten zuidwesten van het onderzoeksgebied

zijn bij verschillende onderzoeken op de site ‘Rosalinde’ bewoningssporen uit de vroege en late ijzertijd, Romeinse periode en vroege middeleeuwen onderzocht. Bij de opgravingscampagne Ruien Rosalinde werd tevens een finaalpaleolithische vindplaats aangetroffen. Onder meer de horizontale positie van de artefacten en hun stratigrafische ligging in dezelfde laag, steunt de veronderstelling dat de artefacten zich nog in situ bevonden. Daarnaast werd er in de omgeving van het plangebied verspreid lithisch materiaal gerecupereerd (CAI 159870, CAI 159316 & CAI 500411). Eén kilometer ten westen van het onderzoeksgebied werden bij een proefsleuvenonderzoek in 2015 materiële resten gerecupereerd en sporen aangesneden die te dateren zijn in de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Ook hier werden verspreid over het terrein enkele silexafslagen ingezameld (CAI 215572). Naast onderzoek met ingreep in de bodem wijst vondstmateriaal gerecupereerd bij veldprospecties en toevalsvondsten, in hoofdzaak op menselijke aanwezigheid in de omgeving in de steentijden en Romeinse periode.

Concreet is er ter hoogte van het plangebied, op basis van de landschappelijke situatie en de gekende waarden, een trefkans inzake bewaard archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat in hoofdzaak uit vondstenarcheologie. Inzake sporen van bewoning, begraving of bewerking in het alluvium is de verwachting laag vanwege de waterverzadigde toestand. Het terrein was in het verleden vermoedelijk simpelweg te nat. Op basis van bodemkundige gegevens, de huidige toestand en de daarmee gepaard gaande verstoring wordt de kans op relevante kenniswinst bij verder onderzoek, in eender welke vorm, als zeer beperkt ingeschat.

1.3 Gemotiveerd advies

Met betrekking tot de geplande werken aan de Scheldekaai te Ruien worden geen verdere onderzoeksdaden aanbevolen. Gelet op de oudere zware infrastructuur, de reeds uitgevoerde ophoging en nivellering en de beperkte verwachting inzake resten van bewoning op basis van het landschappelijk kader, worden geen verdere onderzoeksdaden aanbevolen.

Ter hoogte van het plangebied kan redelijkerwijs aangenomen worden dat de infrastructuur van de voormalige centrale reeds een verstorend effect hebben gehad. Landschappelijk bodemonderzoek wijst op de aanwezigheid van veen in de ondergrond op grote diepte. Het is niet zeker in welke mate dit organisch pakket nog bewaard is. Redelijkerwijs kan aangenomen worden dat de aanleg de realisatie van de krachtcentrale en het nabijgelegen bufferbekken de voorbij decennia en recente ophogingswerken dit veen reeds hebben aangetast. Daarnaast dient er op gewezen te worden dat enkel de paalfunderingen het bodemarchief mogelijk bedreigen. Het merendeel van de ingrepen vindt plaats binnen het opgevoerde pakket. Hoewel deze paalfunderingen ongetwijfeld het bodemarchief, voor zover bewaard, zullen verstoren is dit een lokale ingreep die in omvang is beperkt. Vanwege zowel de beperkte verwachting, als de relatief beperkte impact wordt een doorlopend onderzoekstraject als weinig zinvol ingeschat.

1.4 Conclusie

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan de Scheldekaai te Ruien. Het terrein maakt onderdeel uit van de voormalige thermische kolencentrale van Ruien. Vanwege de voormalige infrastructuur, reeds opgehoogde toestand en landschappelijke situatie wordt verder onderzoek als weinig zinvol geacht.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

